

ուեստական գործին կարեւորութիւնը, եւ ուժ տուաւ Երեւանի եւ արտասահմանի գիտական ու բժշկական գործունէութեանց միջեւ կապ հաստատելու ձգտող ջանքերուն, դիմեց Փասթէօրեան Հաստատութեան գեր — տնօրէն հանդուցեալ Տօքթ. Քալմէթին՝ խնդրելով որ նորաժիններու հակահիւժախտային շիճուկի սուշերէն հաճի զրկել Երեւան, անոր հաւանութիւնն ստացաւ (պայմանով որ հոն այդ շիճուկը պատրաստել ու կիրարկել կըցող մասնագէտներ գտնուին), եւ զայդ իմ միջոցովս՝ երբ Երեւան գացի երկու տարի առաջ՝ հաղորդեց Հայաստանի առողջապահական գործաւարին. ու չեմ գիտեր թէ անկից ի վեր ի՞նչ հետեւանք տրուեցաւ այդ օգտակար առաջարկին:

Քէշիշեան խանդավառ ոգեպաշտ մըն էր, եւ նոյն իսկ ոգեհարցութեան հաւատացեալ մը: Այդ նիւթին վրայ զանազան թերթերու մէջ հրատարակած ունի մէկէ աւելի յօդուածներ: Փօ զարմանուած միջոցին, ան զրկեց Անահիտին երկու ընդարձակ ուսումնասիրութիւններ («Նիւթի կազմութեան արդի բմբունդութիւնը եւ համատիեզերային ուժերու ճառագայթումը», «Ի՞նչ է կամքը»), որոնք գիտական — իմաստասիրական նորադոյն հարցերու նուիրուած հմտալից ու նրբաձեւ էջեր էին, ինչպէս քիչ ունեցած ենք մեր մամուլին մէջ, եւ որոնց նման դեռ չառ էջեր ան տուած պիտի ըլլար եթէ իր բժիշկի առօրեայ զբաղումները՝ գոր կեանքի պահանջներն իրեն կը պարտադրէին իր վերջին տարիներուն զբաւած չըլլային իր ուժերուն ու ժամանակին մեծագոյն մասը:

Վերջերս իր ոսկրային հիւժախտը վերադարձած ըլլալով, ստիպուած էր երթալ Պերք ու այնտեղ իր բուժումը փնտռել: Այս անգամ բուժումը չէ կրցեր գտնել, եւ ահա յանկարծ այդ հատընտիր Հայուն մահն է որ կ'իմանանք: Իրմով՝ հայ ազնիւ ազգասէր մը եւ բարձր մտաւորական մըն է որ կ'անհետանայ վաղաժամօրէն:

ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻՆ

ԵՐԿՈՒ ՆԱԽԱԶԵՌՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Խորէն Ա. կաթողիկոսը վեհաշունչ կոնդակով մը հրաւիրած է հայ ժողովուրդը ներկայ տարին հռչակել Աստուածաշունչի հայերէն թարգմանութեան հազարհինգհարիւրամեակի տարի եւ Ս. Սահակ Հայրապետի, Ս. Սահակ եւ Ս. Մեսրոպի ու Ս. Թարգմանչաց տօներու օրը մեծաշուք հանդիսութիւններով տօնել հայ գրաւոր մատենագրութեան հիմնարկութեան թուականին յօրելեանը, մեծագոյնը մեր յօրելեաններուն:

Ան որոշած է նաեւ արտասահման զրկել՝ իրր իր լիազօր պատուիրակը՝ Մայր Աթոռի Միաբանութեան ամենէն պատկառելի անդամներէն մին, Գարեգին Արք. Յովսէփեանը՝ Հայ Եկեղեցւոյ ու Հայրենիքի էական շահերուն հետ կապ ունեցող առաքելութեամբ մը: Այդ երկու իմաստուն նախաձեռնութեանց համար պէտք է շնորհաւորել մեր սիրելի Հայրապետը:

Հայ Գրի գիւտն ու հայ մատենագրութեան հիմնարկութիւնը Ե. դարու առաջին կիսուն, այդ թուականը կը կացուցանեն մեր անցեալ պատմութեան ամենէն թանկագին ու պանծալի թուականը, եւ այդ յօրելեանը պիտի տօնուի անշուշտ համազգային հանդիսաւորութեամբ, իրր թուականը վճռապէս ու գիտակցօրէն ազգային մշակոյթի մը ամենաչքեղ ու ամուր ձեւով կազմաւորման եւ ատով հայ ազգի գոյութեանն իսկ ընդ միշտ ապահովման:

Գարեգին սրբազանին յանձնուած առաքելութիւնն է լսելի ընել արտասահմանի Հայութեան մէջ Մայր Աթոռի եւ Մայր Հայրենիքի կենդանի ձայնը, պատկերացնել երկուքին ալ արդի կացութիւնը եւ հրաւիրել զազուրթահայերը հանգանակութեամբ մը մասնակցելու էջմիածնի տաճարին վնասուած տանիքին նորոգութեան եւ Երեւան — էջմիածին ինքնաշարժ —

Հանրակառքի մը Հաստատման ծախքերուն, ու ջանալ կարգ, ներդաշնակութիւն, խաղաղութիւն Հաստատել արտասահմանի Հայ եկեղեցական թեմերէն ոմանց մէջ ուր՝ կարգ մը խոստովարար տարբերութիւններ անհրաժեշտ արարքներուն հետեւանքով՝ ամօթարեր քառս մը կը տիրէ անոնէ մը ի վեր: Գարեգին սրբազանը, իր անբասիր եկեղեցականի, ջերմ Հայրենասէրի եւ բաղձալստտակ գիտունի վեհ զէմքով շատոնց սիրելի դարձած է բովանդակ Հայութեան եւ այդ առաքելութիւնը կատարելու ամենէն աւելի կարող անձն էր անշուշտ: Խանդավառ ընդունելութիւնը զոր Ռումանիոյ եւ Պուլկարիոյ մեր գաղութներուն մէջ ան գտաւ արդէն, պիտի գտնէ անտարակոյս մեր բոլոր գաղութներուն մէջ:

Հայ հին արուեստի ներհուն ուսումնասիրող, իրեն յանձնուած առաքելութեան պիտի միացնէ նաեւ անշուշտ — ինչպէս բրաւ իսկ արդէն Ռումանիոյ եւ Պուլկարիոյ մէջ, — իրեն այնքան ծանօթ այդ նիւթին վրայ գիտական բանաստեղծականց շարքով մը պանդուխտ Հայութիւնը իր ազգային մշակոյթին ինքնայատուկ գեղեցկութեանց մասին լուսաւորելու եւ անոնցմով զայն ոգևորելու անձնական բեղմնաւոր նախաձեռնութիւնը: Յանկալի է որ այդ մեծ Հայուն երեւումը արտասահմանի մէջ ոչ միայն յանգի իր որոշ ծրագրին լիակատար իրականացման, այլ եւ մղէ արտասահմանի Հայերը կանոնաւոր, մեթոտիկ ու լուրջ ձեւով մը իրենց օգնութիւնը հասցնել Մայր Աթոռին որպէսզի ան իր եկեղեցական-ազգային-մտաւոր գործունէութիւնը կատարէ ներկայ պայմաններուն մէջ կարելի էղած բոլոր շահովը) ու հետզհետէ աւելի լայն, աւելի տարածուն համեմատութիւններով եւ աւելի մեծ ու խանդավառ զոհարելութիւններով մասնակցիլ Հայրենիքի վերաշինութեան էական գործին:

ՀԱՅ ՏԱՂԱՆԴՈՏԱՐ ԵՐԿԻՐՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

Յատուկ յօդուածով մը Անահիտի այս թիւին մէջ ծանրացայ այն մեծ յաջողութեան վրայ զոր երեք արուեստագէտներ, Ս. Խաչատուրեան, Հրանտ Մուրատեան եւ Սերժ Սարգիսեան ունեցան վերջերս Փարիզի մէջ: Հոս կ'ուզեմ յիշատակել նաեւ թէ Սարգիսեան տուաւ փլեյէլ Տան մէջ դաշնակի ընտիրքով մը, որ մեծապէս դնահատուեցաւ փարիզեան երաժշտական քննադատներու կողմէ: Ունեցանք նոր համերգ մը յայտնի երգահան Արայ Պարթեւեանի, որուն ինքնատիպ երաժիշտի ստեղծագործութիւնները եւ ճարտար նուագակցի կարողութիւնը անգամ մը եւս դրուատուեցան երաժշտական քրոնիկներու մէջ:

Ունեցանք, նոյնպէս Փարիզի մէջ, դաշնակի գեղեցիկ նուագահանդէսը Օր. Գոհարիկ Ղաղարոսեանի, որ ի յայտ բերաւ՝ թէ՛ իրր հզօր ու զգայուն նուագածու եւ թէ՛ իրր նուրբ ու ինքնատիպ երգահան՝ չքեղ ապագայի մը սահմանուած արուեստագիտութիւնի մը ճոխ խառնուածքն ու ամուր հմտութիւնը:

Պոսթոնի մէջ Տիկին Ատրիէն դաշնակահարուհին եւ Պոլսոյ մէջ Օր. Պապիկեան երգչուհին իրենց համերգներով Հայ անունը պատուող փայլուն յաջողութիւններ գտան: Եւ ունեցանք յայտնութիւնը անգլիերէն լեզուով զրող Հայ տաղանդաւոր վիպողի մը, Ուիլբրմ Սարոեան: Իր առաջին գիրքը, հաւաքածու մը պատմութեան (որուն ամենէն սիրուններէն մին է իր հօրը հայկական տիպարը գուրգուրանքով դժող էջը), ամենաջերմ գովաստանքով ոգջունուեցաւ ամերիկեան մեծագոյն թերթերու մէջ հրատարակած յօդուածներով, որ կը հոգակեն Սարոեանը իրր նորայայտ արտակարգ տաղանդ մը ամերիկեան գրականութեան մէջ: